

СЕКЦІЯ 2

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК 368.029

Балябіна Г.С.

*II курс магістратури, спеціальність «Фінанси і кредит»
магістерська програма «Управління ризиками та страхування»,
Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка*

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ВИХІДНОГО ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

MODERN REALITIES AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF THE OUTGOING REINSURANCE MARKET IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

Досліджено сучасний стан та особливості, притаманні ринку вихідного перестрахування України. Визначено перспективи розвитку вітчизняного ринку вихідного перестрахування.

Ключові слова: перестраховальний захист, перестраховальні операції, ринок перестрахування, страховий портфель, власне утримання.

АННОТАЦИЯ

Исследованы проблемные тенденции, присущие рынку исходящего перестрахования Украины. Предложены перспективы развития отечественного рынка исходящего перестрахования.

Ключевые слова: перестраховочная защита, операции, рынок перестрахования, страховой портфель, собственное удержание.

ANNOTATION

The problem trends specific to the outgoing reinsurance market of Ukraine are investigated. Prospects of development of the national market of outgoing reinsurance are determined.

Key words: reinsurance protection, operations, reinsurance market, insurance portfolio, net retention.

Постановка проблеми. Трансформація суспільних відносин, що супроводжується розвитком підприємницької діяльності та зростанням ступеню підприємницького ризику, формуванням конкурентного середовища, підвищенням ризикованості функціонування страхового ринку в умовах невизначеності, низьким рівнем його фінансової ємності та капіталізації, створює об'єктивні передумови для розвитку ринку перестрахування. Водночас становлення вітчизняного ринку перестрахування відбувається в умовах нестабільності політичних і економічних відносин в суспільстві; недоліків у законодавчому регулюванні перестраховальних відносин; неадекватності страхового законодавства завданням і рівню економічних реформ; фінансової кризи і скорочення інвестицій; низького рівня страхової культури, матеріального добробуту населення та його соціального забезпечення [2, с. 21-26]. Відповідно, актуальним є дослідження сучасних тенденцій та визначення пріоритетів розвитку ринку перестрахування України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні основи перестрахування досліджувались українськими вченими, такими як: В. Д. Базилевич, Р. В. Пікус, Н. В. Приказюк, Т. В. Татаріна, О. В. Козьменко, А. О. Бойко та інші.

Водночас відчувається дефіцит спеціальних, ґрунтовних досліджень, які стосуються визначення особливостей, проблем та перспектив подальшого розвитку ринку вихідного перестрахування.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей становлення ринку вихідного перестра-

хування, його основних проблем розвитку та шляхів їх вирішення в умовах кризових явищ національної економіки.

У відповідності до поставленої мети визначимо коло завдань, спрямованих на її досягнення:

- проаналізувати сучасний стан вітчизняного ринку перестрахування;
- обґрунтувати тенденції його розвитку за вихідними потоками;

- запропонувати ряд заходів, у результаті реалізації яких ринок перестрахування України поступово й цілеспрямовано інтегруватиметься в міжнародний простір.

Виклад основного матеріалу. Підвищення кредитного ризику вітчизняних страхових компаній протягом останніх кількох років зумовлює необхідність приділити увагу дослідженню: ризиків, з якими має справу перестрахова компанія, ризиків, що виникають на макроекономічному рівні та мають бути передані на перестрахування.

За договорами перестрахування ризиків за I півріччя 2012 року українські страховики сплатили страхових премій у перестрахування на суму 1336,1 млн. грн. (за I півріччя 2011 року – 4014,1 млн. грн.) (табл. 1.)

Співвідношення вихідного перестрахування до валових страхових премій за результатами I півріччя 2012 року становило 13,9% (за I півріччя 2011 року – 36,4%). Таким чином, можна стверджувати про те, що страховики поступово починають відмовлятися від операцій з перестрахування наражаючись на більші ризики. Невикористання у достатній мірі перестрахування може призвести до негативних наслідків у майбутньому.

За даними рис. 1 спостерігаємо зменшення в цілому частки вихідного перестрахування за 2010-2012 роки. Якщо ж досліджувати цей показник за часткою премій, переданих перестраховикам резидентам і нерезидентам, відмічаємо значне її скорочення за внутрішньому ринку перестрахування, але водночас і її зростання за переданими ризиками за кордон, хоча і не великими темпами (5,1%; 5,5%; 6,9%).

У структурі вихідного перестрахування за результатами I півріччя 2012 року (див. рис. 2) найбільше сплачено страхових премій за такими видами страхування, як: страхування майна – 278,8 млн. грн. (або 23%); страхування наземного транспорту – 222,3 млн. грн. (або 18%); страхування від вогневих ризиків – 171,2 млн. грн. (або 14%); страхування фінансових ризиків – 146,2 млн. грн. (або 12%) [6]. Досить низькою є частка вихідного перестрахування зі страхування життя в сукупності валових премій страхового ринку, така негативна динаміка зумовлена зниженням обсягів валових премій та премій, переданих у пере-

Таблиця 1

Динаміка премій, переданих у перестраховання

Показники	Од. виміру	I квартал		II квартал	
		2011	2012	2011	2012
Валові премії	млн. грн.	6092,90	4517,20	11042,00	9581,90
Сплачено на перестраховання	млн. грн.	3381,00	576,40	4014,10	1336,10
	%	55,49%	12,76%	36,35%	13,94%
перестраховикам-резидентам	млн. грн.	3028,00	233,40	3429,60	604,20
	%	49,70%	5,17%	31,06%	6,31%
перестраховикам-нерезидентам	млн. грн.	353,00	343,00	584,50	731,90
	%	5,79%	7,59%	5,29%	7,64%

Джерело: Національне рейтингове агентство «Рюрік». Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за I півріччя 2012 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rurik.com.ua.

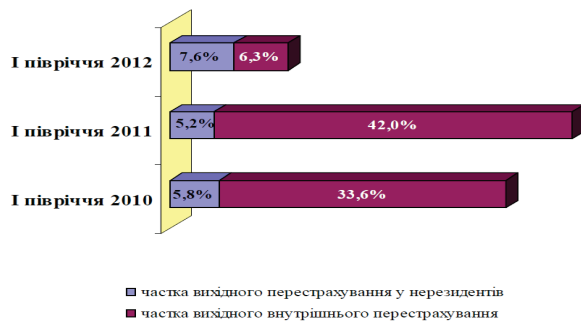

Рис. 1. Частки вихідного перестраховання у співвідношенні до валових страхових премій за 6 місяців 2010-2012 рр.

Джерело: Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfr.gov.ua>.

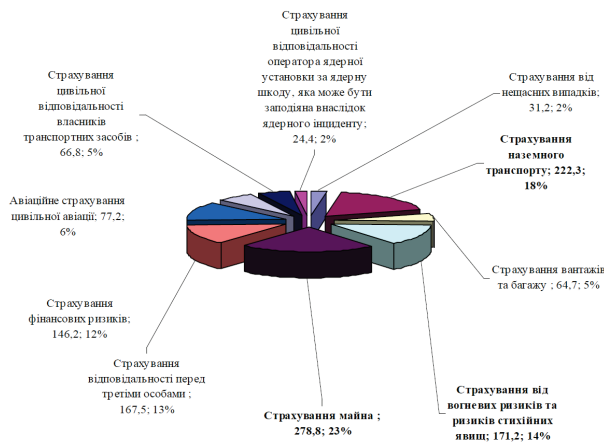

Рис. 2. Структура вихідного перестраховання за видами страхування станом на 30.06.2012 (млн. грн.).

Джерело: Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfr.gov.ua>.

страхування, за цим видом страхування [2, с. 21-26]. Що пояснюється низьким рівнем розвитку страхування життя в Україні, а також впливом на страховий ринок негативних макроекономічних чинників в умовах світової фінансово-економічної кризи.

На рис. 3 представлено структуру вихідного перестраховання за країнами, яким вітчизняні страхові компанії передавали премії за договорами перестраховання.

Рис. 3. Частка премій, переданих на перестраховання, у розрізі країн походження перестраховиків

Джерело: Національне рейтингове агентство «Рюрік». Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за I півріччя 2012 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rurik.com.ua.

Як бачимо, лідируючу позицію, як і за підсумками I півріччя 2011 року, займає Великобританія (22,5% переданих премій), на другому та третьому місцях відповідно Російська Федерація (16,4%) та Німеччина (13,0%).

Важливим показником за яким здійснюється дослідження ринку перестраховання є виплати відшкодування, компенсовані перестраховиками (див. табл. 2).

Загальна сума страхових виплат, компенсованих перестраховиками, становила за I півріччя 2012 року – 303,1 млн. грн. (за I півріччя 2011 року – 212,0 млн. грн.). За підсумками I півріччя 2012 року було компенсовано 11,66% сукупних виплат, з них: 3,95% – вітчизняними перестраховиками, 7,71% – перестраховиками-нерезидентами. Від загальної суми отриманих часток страхових виплат найбільше отримано від Казахстану – 71,7%, Російської Федерації – 16,3%, Латвії – 2,7% [5].

У відповідності до постанови Кабінету Міністрів України стосовно вимог здійснення перестраховання в перестраховиків-нерезидентів на момент укладання договорів перестраховання рівень платоспроможності іноземного перестраховика повинен бути не нижчим за відповідний рейтинг США; «FitchRatings», Великобританія; «Moody's Investors Service», США; «A.M. Best», США). Крім того, у країнах, де зареєстрована перестраховальна компанія, нерезидент повинен здійснювати спеціалізований нагляд за страховою діяльністю. Так, дійсно, законодавче поле в якому діють страховики і перестраховики є важливим. Але введення ряду нормативних положень, які регулюють перестраховальну діяльність, інколи перешкоджає операціям з перестраховання. Так, за-

Таблиця 2

Динаміка страхових виплат, здійснених перестраховиками

Показники	Од. виміру	I квартал		II квартал	
		2011	2012	2011	2012
Валові виплати	млн. грн.	2481,70	1458,60	2481,70	2599,60
Виплати компенсовані перестраховиками	млн. грн.	88,90	154,00	212,00	303,10
	%	3,58%	10,56%	8,54%	11,66%
перестраховикам-резидентам	млн. грн.	21,00	54,30	49,80	102,60
	%	0,85%	3,72%	2,01%	3,95%
перестраховикам-нерезидентам	млн. грн.	61,70	99,70	162,20	200,50
	%	2,49%	6,84%	6,54%	7,71%

Джерело: Національне рейтингове агентство «Рюрік». Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за I півріччя 2012 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rurik.com.ua.

Таблиця 3

Обсяги статутних фондів та страхових резервів в Україні на 1.01.2012 року

Обсяг сплачених статутних фондів (млн. грн.)	Обсяг страхових резервів (млн. грн.)	Обсяг статутних фондів та страхових резервів разом		10% за вимогами законодавства (млн. дол)*
		млн. грн.	млн. доларів	
14091,8	11179,3	25271,1	3158,9	315,9

* Згідно з Законом України «Про страхування» (ст. 30), «якщо страхова сума за окремим об'єктом страхування перевищує 10% суми сплаченого статутного фонду і сформованих вільних резервів та страхових резервів, страховик зобов'язаний укласти договір перестраховування».

Джерело: Про страхування: Закон України від 04.10.2001 - №2745-14 – Верховна Рада України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

проведення у 2008 році додаткової вимоги щодо заборони укладення договору перестраховування зі страховиками тих країн, які не являються членами СОТ, зумовило зміни у структурі укладених договорів перестраховування за кордоном. Частка перестраховальної премії, переданої до Росії в 2009 році знизилась до 12%, тоді як в 2006 році вона становила близько 36%. Такі зміни ще один раз свідчать про не завжди зважені підходи державних регулюючих органів до впровадження нових законодавчих вимог у сфері страхових і перестраховальних відносин. Пізніше, у 2011 році ця законодавча норма була скасована.

З метою виявлення основних закономірностей формування місткості українського ринку перестраховування та пов'язаних із цим процесом проблем, можемо проаналізувати даний показник на основі законодавчо визначеного нормативу максимального власного утримання страхової компанії за одиничним ризиком, що становить 10% суми сплаченого статутного фонду і сформованих вільних резервів та страхових резервів.

Наведені розрахунки в таблиці 3 доводять, що місткість вітчизняного страхового ринку по утриманню на відповідальності страховиків особливо крупних об'єктів є недостатньою, тому переважну частину таких ризиків (авіаційних, морських, майна юридичних осіб тощо) страхові компанії передають за кордон за перестраховальними договорами.

Як бачимо, в структурі активів, визначених ст. 31 ЗУ «Про страхування», відбулось зменшення частки вкладень у права вимоги до перестраховиків (із 33,0% до 9,1% від загальної вартості). Натомість зросли частки, які займають банківські вклади (із 34,8% до 45,4%) та цінні папери, що емітуються державою (із 5,6% до 14,0%). Структурні зрушення по решті статей є незначними [5].

Зважаючи на стратегічну мету України – набуття членства в Європейському Союзі (ЄС), слід зазначити, що сьогодні в ЄС ведеться дискусія щодо встановлення єдиних підходів до державного регулювання перестраховальної діяльності, що, на думку Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю (IAIS), сприяло б [4, с. 92-94]:

- зміцненню фінансової стійкості страхових компаній;
- підвищенню ефективності вимог органів нагляду;
- підвищенню ефективності ринку перестраховування;
- зменшенню витрат учасників ринку перестраховування і органів нагляду;
- покращенню прозорості і відкритості ринку перестраховування, зменшенню кредитного ризику страховиків.

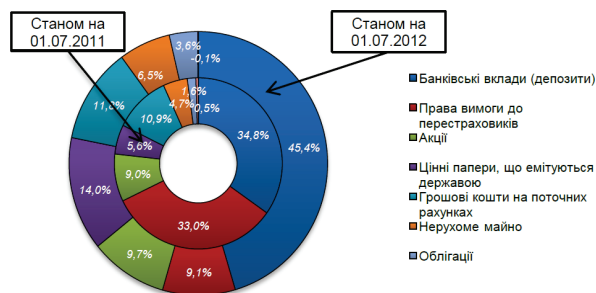

Рис. 4. Структура сформованих резервів за активами, визначеними статтею 31 ЗУ «Про страхування»

Джерело: Національне рейтингове агентство «Рюрік». Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за I півріччя 2012 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rurik.com.ua.

Серед іншого, пропонується затвердити уніфіковані процедури, які будуть запроваджені й виконуватись всіма перестраховими компаніями, що зареєстровані в країнах – членах ЄС (табл. 4).

Саме входження країни у світове співтовариство безпосередньо вплине на розвиток її внутрішнього ринкового середовища, зокрема на забезпечення умов глобального розвитку вітчизняного ринку перестраховування. Основним напрямом інтеграції перестраховального ринку в світовий економічний простір є гармонізація страхового законодавства в Україні та

Таблиця 4

Процедури у перестрахованні

Сфера запровадження	Зміст процедури
Оцінка і тарифікація ризиків	Договори перестраховання повинні укладатися в такий спосіб, який би дозволив ідентифікувати вид страхування і види ризиків, прийнятих у перестраховання. Політика і процедури перестраховика щодо оцінки і тарифікації ризиків повинні включати вимоги стосовно отримання від страховика достатньої інформації про ризик, що приймається в перестраховання.
Акумуляція ризиків	Перестраховик повинен ідентифікувати, контролювати і вимірювати концентрацію ризиків по кожному виду страхування. Він повинен, де необхідно, застосовувати моделювання катастрофічних подій, щоб контролювати кумуляцію збитків. Перестраховик також повинен встановити ліміт відповідальності на весь портфель ризиків і по кожному виду страхування, щоб обмежити вплив ситуації, коли кілька видів страхування будуть задіяні однією страховою подією.
Резерви	Перестраховик повинен мати політику і процедури для визначення і формування достатніх резервів, які повинні відповідати специфіці його діяльності.
Ретроцесія	Перестраховик повинен мати політику і процедури щодо: вибору ретроцесіонера і придбання в нього покриття, лімітів ретроцесії, оцінки результатів програми ретроцесії. Перестраховик повинен ідентифікувати, контролювати і здійснювати моніторинг умов договорів ретроцесії, зокрема, щодо кумуляції відповідальності у одного ретроцесіонера.
Договори перестраховання	Перестраховик повинен встановити процес періодичного обліку договорів перестраховання.
Інвестиції	Перестраховик повинен: ухвалити процедури щодо визначення виду інвестицій, встановити ліміти за видами активів і визначити види активів, які можна інвестувати на довготривалий період, оцінювати інвестиційні ризики та контролювати дотримання інвестиційної політики.

Джерело: Маруженко Д. С. Міжнародний ринок перестраховання: нове століття – нові виклики / Д. С. Маруженко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2006. – № № 81–82. – с. 92–94.

його відповідність міжнародним стандартам, ступінь відкритості ринку для іноземних перестраховиків та підвищення якості експортно-імпортних перестраховальних операцій. Сучасні реалії інтеграційних відносин передбачають ліквідацію законодавчих й економічних бар'єрів між національними ринками страхування та перестраховання, формування глобального страхового простору для вільного переміщення перестраховальних послуг і капіталів через національні кордони.

Висновки з проведеного дослідження. Сьогодні вітчизняний ринок перестраховання перебуває на початковому етапі розвитку. Особливо гостро постають проблеми ефективного регулювання та правового забезпечення діяльності учасників ринку, якості й різновидів пропонованих перестраховальних послуг, низької капіталізації й місткості, а також інфраструктури. З метою підвищення ефективності функціонування ринку перестраховання необхідно врегулювати на законодавчому рівні процес первинного і вторинного розміщення ризиків у перестрахованні; підвищити якість інформаційного забезпечення та конкурентоспроможність ринку перестраховання.

Державні органи влади повинні взяти на себе функції з реформування податкової системи страхових компаній, що максимально знизить ефективність «схемного» перестраховання та унеможливить оптимізацію податків за рахунок операцій перестраховання [3, с. 24-32].

Формування ринку професійних перестраховиків надасть можливість не тільки розв'язати проблеми якості й спектра пропонованих послуг та збільшення місткості ринку, а й підвищити ймовірність виконання взятих зобов'язань і вчасності страхових виплат (запровадити ліцензування перестраховальної діяльності та підвищити мінімальний обсяг власного капіталу для професійних перестраховиків) [2, с. 21-26]. Одним з напрямів розв'язання даної проблеми може стати створення професійної перестраховальної компанії за рахунок державних фінансових ресурсів і гарантованості здійснення виплат на державній основі.

В умовах глобалізації й інтернаціоналізації ринків фінансових послуг великого значення для розвитку ринку перестраховання в Україні набуває розширення його інфраструктури [2, с. 24-32]. Створення пулової системи перестраховання, інституту перестраховальних брокерів та відповідної кваліфікації спеціалістів перестраховальної діяльності надають широкі можливості для цесії й ретроцесії (первинного й подальшого перерозподілу) значних за обсягами ризиків як на національному ринку, так і за кордоном. Завдяки розширенню інфраструктури українського ринку перестраховання можна буде не тільки передавати ризики в перестраховання нерезидентам, а й проводити «експорт страхових гарантій».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базилевич В. Д. Страхування: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
2. Кнейслер О. В. Сучасні реалії та перспективи розвитку ринку вихідного перестраховання в Україні / О. В. Кнейслер // Наука й економіка. – 2012. – № 2(26). – С. 21–26.
3. Козьменко О. В., Бойко А. О. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку перестраховання в Україні / О. В. Козьменко, А. О. Бойко // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 24–32.
4. Маруженко Д. С. Міжнародний ринок перестраховання: нове століття – нові виклики / Д. С. Маруженко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2006. – № № 81–82. – С. 92–94.
5. Національне рейтингове агентство «Рюрік» Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за I півріччя 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rurik.com.ua.
6. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua>.
7. Про затвердження Порядку та вимог щодо здійснення перестраховання у страховика (перестраховика) нерезидента: постанова Кабінету Міністрів України від 04.02.2004. – №124 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про страхування : Закон України від 04.10.2001 №2745-14. – Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 65.012.2

Євтухова С.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту і адміністрування,
Херсонський державний університет

КІЛЬКІСНІ ПАРАМЕТРИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

QUANTITATIVE PARAMETERS OF STRATEGIC PLANNING IN ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM KHERSON REGION

АНОТАЦІЯ

У статті представлено класифікацію кількісних параметрів стратегічного планування з урахуванням їх складових, характеру, розподілом на групи, визначено їх структуру та проведено аналіз основних виробничих, фінансових та економічних кількісних показників на прикладі підприємств Херсонської області.

Ключові слова: кількісні параметри стратегічного планування, виробничі, фінансові та економічні параметри підприємств, стратегія.

АННОТАЦИЯ

В статье представлена классификация количественных параметров стратегического планирования с учётом их составяющих, характера, распределение на группы, определена их структура и проанализированы основные производственные, финансовые и экономические количественные показатели на примере предприятий Херсонской области.

Ключевые слова: количественные показатели стратегического планирования, производственные, финансовые и экономические параметры предприятий, стратегия.

ANNOTATION

The article presents the classification of quantitative parameters of strategic planning with regard to their constituents, the nature of the distribution of the groups, determined by their structure and the analysis of the main industrial, financial, and economic quantitative indicators on the example of the Kherson region.

Key words: quantitative indexes of the strategic planning, productive, financial and economic parameters of enterprises, strategy.

Постановка проблеми. З розвитком економічних відносин в підприємницькому середовищі вітчизняні підприємства все більше прагнуть досліджувати у своїй діяльності власні переваги та недоліки, які дозволяють їм ефективніше функціонувати у зовнішньому середовищі. Система планування підприємств, яка базується на реалізації основних стратегій їх розвитку, уможливорює детальне вивчення всіх кількісних елементів, що віддзеркалюють позитивну фінансову діяльність таких підприємств. Параметрами кожного елементу системи в даному уявленні виступають їх відносини, ознаки, властивості та характеристики. Важливою умовою використання системного підходу до управління слід вважати здібність системи до адаптації до зовнішніх обурень, а також до внутрішніх змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження параметрів в системі управління підприємств обґрунтовано такими фахівцями як: Е. А. Бельтюков [1], Р. Каплан [4], О. С. Редькін, В. Реген, Н. А. Хрущ [7], Я. З. Цыпкин [8]. При цьому, на наш погляд, необхідно зосередити свою увагу на тих кількісних параметрах, які відображають саме виробничий, фінансовий та економічний стан діяльності вітчизняних підприємств і дозволяють говорити про їх ефективний розвиток у підприємницькому середовищі.

Постановка завдання. На основі викладеного сформулюємо завдання дослідження, яке полягає у визначенні та розкритті кількісних параметрів стратегічного планування в системі управління, що уможливило їх використання у побудові та реалізації певних стратегій діяльності підприємств Херсонської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи наукові підходи до вибору параметрів простежується тенденція їх розподілу на дві групи: економічні та технічні, що на наш погляд не відображає змістовність ознак системності. Доповнюючи системний підхід в управлінні, треба зосередити увагу на запропонованій нами диференціації параметрів стратегічного планування, що є визначальним атрибутом у побудові стратегій ефективного функціонування вітчизняних підприємств, що представлена розподілом параметрів на кількісні та якісні. На даному етапі нами буде розглянуто саме кількісні показники підприємств.

Запропонована класифікація кількісних параметрів стратегічного планування (рисунок 1) передбачає поділ групи з урахуванням відображення їх складових, характеру та структури [2, с. 187]. Поділ параметрів стратегічного планування виконано за способом, завдяки якому відбувається розмежування на кількісні, що дає змогу визначити групи і показати структурні елементи параметрів стратегічного планування.

На рисунку 1 представлені показники, індекси та індикатори, що відображені у вигляді кількісних параметрів з їх поділом на виробничі, фінансові та економічні групи параметрів і представляють можливість проводити кількісний аналіз діяльності корпоративних підприємств щодо використання людських ресурсів, основних фондів, матеріальних витрат, забезпечення фінансової рівноваги та беззбитковості діяльності, розраховувати кількість обігових коштів, інвестицій, дохідність цінних паперів, страховий ризик, темпи прибутку, собівартість тощо.

Відповідно до представлених нижче складових кількісних параметрів проведемо оцінку деяких з них.

Рис. 1. Класифікація кількісних параметрів стратегічного планування підприємств.

Джерело: розроблено автором за даними [2, с. 187].

Продовження таблиці 1

Таблиця 1

Динаміка працевлаштування не зайнятих трудовою діяльністю громадян за видами економічної діяльності, (осіб)

Види економічної діяльності	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	9215	5494	5348	5313	5937
Промисловість, з неї	7097	2742	3119	3007	2521
- добувна промисловість	96	123	116	4	22
- переробна промисловість	6180	2113	2457	2357	1846
- виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	821	506	546	646	653
Будівництво	1486	448	497	496	351
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	6305	2454	3303	3639	3886
Діяльність готелів та ресторанів	956	525	496	454	670
Діяльність транспорту та зв'язку	1390	678	732	849	918
Фінансова діяльність	355	96	122	98	99
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	1146	336	348	429	439
Державне управління	1217	794	717	720	923
Освіта	1082	687	725	999	1133
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1915	1275	1230	1263	1252
Інші види економічної діяльності	1059	511	592	711	585
Всього працевлаштовано	33223	16040	17229	17978	18714

Джерело: [5].

Кількісні параметри стратегічного планування нами розподілені у такій класифікації:

1. Виробничі параметри, що представлені: використання людських ресурсів; використання основних виробничих фондів; використання матеріальних витрат; забезпечення фінансової рівноваги та беззбиткової діяльності.

Так, аналіз людських ресурсів на підприємствах Херсонської області показав, що найбільша кількість непрацездатного населення за показниками 2012 року була працевлаштована на підприємствах таких сфер як: сільське господарство, мисливство та лісове господарство; торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; промисловість, які є найбільш привабливими для населення (таблиця 1) [5].

Вивчаючи зміну структури основних фондів у вартісному виразі, з'ясовують, на скільки зношено на підприємствах будівлі, споруди, машини, обладнання та інші груп основних засобів, і в якій послідовності необхідної оновлювати. Нижче нами наведено дані, що свідчать про ступінь зносу основних засобів на підприємствах Херсонської області (таблиця 2) [5].

Таблиця 2
Вартість основних засобів у 2000-2010 роках

	У фактичних цінах на кінець року, млн.грн.		Ступінь зносу, у %
	первісна (переоцінена) вартість	залишкова вартість	
2000	17362	9034	48,0
2001	17056	9056	46,9
2002	17628	8733	50,7
2003	22006	8328	62,5
2004	18219	8417	54,5
2005	19234	9032	54,2

2006	24067	10090	59,3
2007	29851	13728	55,9
2008	42452	15239	65,5
2009	49369	17129	66,8
2010	58080	24189	67,3

Джерело: [5].

Аналіз складу і структури основних виробничих фондів забезпечить керівництво підприємства інформацією про склад основних фондів і співвідношення між їхніми групами, уможливить виявлення тенденції зміни структури основних фондів за групами.

Основними факторами, які впливають на структуру основних виробничих засобів підприємств, є: рівень автоматизації і механізації, рівень спеціалізації і кооперування, кліматичні та географічні умови розміщення підприємств. Поліпшити структуру основних виробничих засобів можна за рахунок: оновлення та модернізації устаткування, ефективнішого використання виробничих приміщень установленням додаткового устаткування на вільній площі; ліквідації зайвого й малоефективного устаткування.

Основними елементами фінансової рівноваги на підприємствах Херсонської області є: отримання та капіталізація прибутку, збереження цінності компанії; забезпечення стабільного зростання цінності підприємств та зниження вартості капіталу. Саме на підставі позитивно-отриманих результатів досягається фінансова стабільність підприємств, реалізація системи завдань управління фінансовою стабілізацією та коригування рішень щодо фінансової стабілізації та процесу їх реалізації.

Фінансовий результат діяльності підприємств Херсонської області за січень-вересень 2012 року становив 161,9 млн. грн. збитку (у січні-вересні 2011 року – 237,3 млн. грн. збитку). Збитки збиткових підпри-

Таблиця 3

Впровадження інновацій на промислових підприємствах

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	у т.ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	Освоєно інноваційні види продукції, найменувань	з них нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2000	18,8	20	5	280	15	20,0
2001	16,9	116	4	262	22	8,5
2002	16,8	16	2	282	8	21,5
2003	13,3	16	6	114	12	7,5
2004	9,6	12	2	72	9	6,4
2005	8,7	10	2	62	6	4,9
2006	10,8	5	5	27	4	4,7
2007	10,8	22	3	33	6	4,5
2008	9,1	61	18	95	30	4,2
2009	8,7	18	9	112	13	3,6
2010	11,3	17	5	71	22	6,2
2011	11,9	78	1	146	49	4,9

Джерело: [5].

емств скоротилися на 19% до відповідного показника 2011 року і становили 500,2 млн. грн. З від'ємним фінансовим результатом спрацювали підприємства промисловості (104,9 млн. грн. збитку), торгівлі (27,1 млн. грн.), транспорту та зв'язку (14,3 млн. грн.), будівництва (11,8 млн. грн.) [3].

2. Фінансові параметри: темпи розвитку; темпи прибутку; страховий ризик; дохідність цінних паперів; обігові кошти; інновації, інвестиції, відсотки.

На підставі звіту голови Херсонської обласної державної адміністрації визначимо, що найбільше капітальних інвестицій спрямовано у будівельну галузь (28,9% від загального обсягу), сільське господарство (26,4%), промисловість (19,9%). Значну частку (54,5%) капітальних інвестицій освоєно за рахунок власних коштів підприємств та організацій. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку області, на 01 жовтня 2012 року, склав 262,2 млн. дол. США, що на 27% більше ніж на початок 2012 року. Приріст обсягу прямих іноземних інвестицій протягом січня-вересня 2012 року склав 55,8 млн. дол. США [3].

Прибутковими підприємствами області, частка яких у загальній кількості підприємств, що звітують, складає 57,9%, отримано

338,4 млн. грн. прибутку. Прибутковий фінансовий результат отримано підприємствами сільського господарства (7,1 млн. грн.) та сфери діяльності готелів та ресторанів (1,3 млн. грн.) [6].

Щодо впровадження інвестицій на підприємствах Херсонської області, необхідно сказати, цей показник має поступове зменшення протягом періоду з 2000 року по 2011 рік відповідно з 18,8% до 11,9% (таблиця 3) [5].

3. Економічні параметри: ціна виробу споживання; собівартість.

На споживчому ринку Херсонської області у грудні 2012 р. ціни на продукти харчування та безалкогольні напої підвищилися на 0,1%. Найбільше (на 3,2%) подорожчали яйця. Овочі підвищилися в ціні на 2,4%, а саме буряк – на 2,4%, цибуля ріпчаста – на 1,9%, капуста білокачанна – на 1,1% та картопля – на 0,9%; водночас з цим морква подешевшала на 2,9%. На 2,1% стали дорожчими молоко, риба та продукти з риби, сметана, безалкогольні напої, макаронні вироби, олія соняшникова та кисломолочна продукція. Водночас з цим на 4% було зафіксовано зниження цін на цукор, фрукти, продукти переробки

зернових, свинину, рис, м'ясо птиці, яловичину та масло. Алкогольні напої та тютюнові вироби зросли в ціні на 0,4% внаслідок подорожчання алкогольних напоїв та тютюнових виробів (на 0,5% та 0,3% відповідно) [5].

Ціни (тарифи) на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива підвищилися на 0,3% за рахунок подорожчання скрапленого газу на 4,3%. Ціни (тарифи) у сфері охорони здоров'я зросли на 0,3% внаслідок збільшення вартості діагностичних послуг на 2%. Ціни (тарифи) у транспортній сфері знизилися на 0,1% за рахунок подешевшання палива та мастил на 0,3%. На 1,6% стали дорожчими різні товари та послуги, предмети домашнього вжитку, побутова техніка і поточне утримання житла, послуги ресторанів та готелів. Водночас з цим на 0,3% подешевшали послуги зв'язку та відпочинку і культури [5].

Висновки з проведеного дослідження. Проведений нами аналіз складових кількісних параметрів стратегічного планування дозволяє систематизувати використання стратегічних управлінських рішень у плановій діяльності підприємства. Тобто саме базова стратегія виступає цілеспрямованим рішенням щодо напрямку розвитку діяльності підприємства, яке розкривається через визначення головних параметрів та засобів його реалізації. Застосування певного набору параметрів уможливорює їх використання у побудові та реалізації певних стратегій діяльності підприємства, які і будуть визначати його ефективність у майбутньому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бельтюков Е. А. Выбор стратегии развития предприятия /
2. Е. А. Бельтюков, Л. А. Некрасова. – Одесса : НОПУ, 2002. – 279 с.
3. Євтухова С. М. Економічний простір : [зб. наук. праць / гол. редактор Орловська Ю. В.]. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2010. – № 39. – С. 186–193.
4. Звіт голови обласної державної адміністрації про роботу обласної державної адміністрації щодо виконання у 2012 році програми економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області та прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку області до 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.oblrada.ks.ua.
5. Каплан Р. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию / Каплан Р., Нортон Д. : пер. с англ. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. – 320 с.
6. Офіційний сайт Головного управління статистики у Херсонській

- області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ks.ukrstat.gov.ua>.
7. Про виконання програми економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області на 2012 рік та прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку області до 2014 року за підсумками року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.oda.kherson.ua.
8. Редькін О. С. Сучасні стратегії та технології корпоративного управління: монографія / О. С. Редькін, В. Реген, Н. А. Хрущ ; Одес. Нац. Академія зв'язку ім. О. С. Попова. – Одеса : «Евен», 2004. – 216 с. – ISBN 966-8169-05-0.
9. Цыпкин Я. З. Основы теории автоматических систем / Я. З. Цыпкин. – М. : Главная редакция физико-математической литературы изд-ва «Наука», 1977 – 560 с.

УДК 504.062

Комарова Н.В.

аспірант кафедри менеджменту та маркетингу,
Одеська державна академія будівництва та архітектури

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

ECONOMIC SYSTEM OF NATURAL REPRODUCTION-RESOURCE POTENTIAL

АНОТАЦІЯ

Ця стаття присвячена питанням теоретичного обґрунтування та розробки економіко-екологічного механізму відтворення природного ресурсного потенціалу АПК. Одержало подальший розвиток поняття природного ресурсного потенціалу АПК, подано його системне уявлення, виконано економічний аналіз впливу інтеграційних процесів на стан природного ресурсного потенціалу АПК.

Ключові слова: природний ресурсний потенціал АПК, відтворення, аграрне виробництво, економічний механізм, підприємницька діяльність, економічне стимулювання відтворювальних процесів.

АННОТАЦИЯ

Эта статья посвящена вопросам теоретического обоснования и разработки экономико-экологического механизма воспроизводства природного ресурсного потенциала АПК. Получило дальнейшее развитие, понятие естественного ресурсного потенциала АПК, подано его системное представление, выполнено экономический анализ влияния интеграционных процессов на состояние природного ресурсного потенциала АПК.

Ключевые слова: природный ресурсный потенциал АПК, воспроизводство, аграрное производство, экономический механизм, предпринимательская деятельность, экономическое стимулирование процессов воспроизводства.

ANNOTATION

This article focuses on the theoretical foundation and the development of economic and ecological mechanism of reproduction of the natural resource potential of agriculture. Further developed the concept of the natural resource potential of the agricultural sector, served by its system performance, carry out an economic analysis of the impact of the integration processes on the natural resource potential of the agricultural sector.

Key words: natural resource potential of the agro-industrial complex, reproduction, agricultural production, economic mechanism, entrepreneurial activity, economic stimulation of the reproduction processes.

Постановка проблеми. Стан природного ресурсного потенціалу безпосередньо впливає на якість і тривалість життя населення. Співставлення економічного і екологічного комфорту як складових життєвого рівня свідчить, що якість навколишнього природного середовища виступає як пріоритетне споживче благо. Це теоретичне положення передбачає практичну реалізацію прав людини на екологічно чисте довкілля, прав майбутніх поколінь на користування природним ресурсним потенціалом для підтримки власного розвитку.

Наукові публікації з питань теоретичного і прикладного висвітлення проблеми відтворення природного ресурсного потенціалу АПК та механізмів його здійснення в сучасних умовах мають важливе значення. Дана проблема прийняла багатогранний характер, що ускладнює її вирішення з урахуванням особливостей регіонального виробництва, оскільки є однією із

складових забезпечення продовольчої та екологічної безпеки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Значний внесок у вирішення економічної проблеми нарощування ресурсного потенціалу аграрної сфери внесли І. І. Лукинов, П. Т. Саблук, П. І. Гайдучський, О. М. Оніщенко, В. В. Юрчишин, О. В. Крисальний, які започаткували науково-практичну розробку реформування на ринкових засадах соціальних, земельних та майнових відносин, встановлення нових організаційно-правових форм в аграрному секторі. З точки зору удосконалення та розвитку земельних відносин, виняткове значення мають дослідження В. М. Трегобчука, В. Я. Месель-Веселяка, І. К. Бистрякова, А. С. Даниленка, Д. С. Добряка, Л. Я. Новаковського, М. М. Федорова, А. М. Третяка та інших учених-економістів.

Постановка завдання. Мета роботи полягає в обґрунтуванні та розробці теоретико-методологічних положень та науково-практичних рекомендацій стосовно проблеми формування економічної системи відтворення природного ресурсного потенціалу АПК в умовах ринкової трансформації багатокладної економіки.

Для досягнення поставленої мети визначені наступні основні завдання:

- з'ясувати сутність природного ресурсного потенціалу АПК як еволюційної еколого-економічної системи;
- дослідити класифікацію природного ресурсного потенціалу АПК та системні взаємозв'язки її елементів;
- обґрунтувати концепцію та принципи побудови системи економічного відтворення природного ресурсного потенціалу АПК;
- уточнити систему критеріальних показників, що характеризує відтворювальні процеси;
- розробити науково-практичні засади організаційної системи та стратегії економічного відтворення природного ресурсного потенціалу АПК;
- розробити алгоритм економічної оцінки системи відтворення природного ресурсного потенціалу АПК та удосконалити організаційно-економічний механізм стимулювання його відтворення;
- запропонувати принципи та методологічні підходи щодо економічного механізму стимулювання екологізації підприємницької діяльності;
- розробити методичні рекомендації з економічного відтворення природного ресурсного потенціалу АПК на регіональному рівні.